

20192273540

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 90 став (3) од Законот за енергетика(*) („Службен весник на Република Македонија“ бр.96/2018 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.96/2019), Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 29 октомври 2019 година, донесе

УРЕДБА ЗА РАБОТЕЊЕТО НА ОПЕРАТОРОТ НА ОРГАНИЗИРАНИОТ ПАЗАР НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА И ЗА ПОТРЕБНИТЕ ТЕХНИЧКИ, КАДРОВСКИ И ФИНАНСИСКИ УСЛОВИ ШТО ТРЕБА ДА ГИ ИСПОЛНИ (*)¹

Предмет на уредување

Член 1

Со оваа уредба се уредуваат:

1) Работењето на операторот на организираниот пазар на електрична енергија (во понатамошниот текст: номиниран оператор) и соработката со операторот на електропреносниот систем во остварувањето на функционирањето на организираниот пазар на електрична енергија, вклучително и при пазарното спојување со други номинирани оператори и

2) Техничките, кадровските и финансиските услови за вршење на работите на номиниран оператор.

Цели

Член 2

Целта на оваа уредба е обезбедување на:

1) Поттикнување на ефикасна конкуренција во производството, трговијата и снабдувањето со електрична енергија,

2) Оптимална употреба на инфраструктурата за пренос на електрична енергија,

3) Недискриминаторен пристап кон капацитетите за пренос на електрична енергија помеѓу зоните за наддавање;

4) Чесен, транспарентен и недискриминаторен третман на учесниците на пазарот ден однапред и во тековниот ден;

5) Подобрување на транспарентноста и довербата во информациите и

6) Почитување на потребата за чесен и регулиран пазар на електрична енергија и чесно и регулирано формирање на цените за електрична енергија.

Дефиниции

Член 3

(1) Изразите употребени во оваа уредба го имаат значењето утврдено во Законот за енергетика.

(2) Одделни изрази употребени во оваа уредба го имаат следното значење:

¹ Оваа уредба е предмет на усогласување со Регулатива на Европската Комисија 2015/1222 од 24 јули 2015 за воспоставување на насоки за распределба на капацитетите и управување со загушувањата, Службен весник на Европската Унија L 197/24 од 25.07.2015 CELEX бр. на прописот на EY 32015R1222

1) „Спојување на пазари“ претставува интегрирање во единствен пазар на електрична енергија ден однапред или во тековен ден во Република Северна Македонија со еден или повеќе пазари на електрична енергија од соседните држави или регионот, преку механизам на ценовно спојување и имплицитна распределба на прекугранични капацитети за пренос на електрична енергија;

2) „Спојување ден однапред на единствениот пазар на електрична енергија“ е координирано определување на цената на електричната енергија и воспоставување на имплицитен механизам за распределба на прекугранични капацитети за пренос на електрична енергија во зоните за наддавање, со истовремено спарување на налозите за тргување добиени ден однапред од секоја зона за наддавање, почитувајќи ги интерконективните преносни капацитети на вкрстени зони и ограничувањата за нивната распределба помеѓу зоните за наддавање;

3) „Зона за наддавање“ е најголемата географска област во која учесниците на пазарот имаат можност да разменуваат енергија без распределба на капацитетот.

4) „Капацитет помеѓу зоните на наддавање“ е способност на интерконектираниот електропреносен систем за прифаќање на преносот на електричната енергија помеѓу зоните на наддавање;

5) „Приход од загушувања“ е приход добиен како резултат од распределба на капацитетот;

6) „Алгоритам за пазарно спојување при континуирано тргување“ е алгоритам за континуирано спарување на нарачки и алокација на преносните капацитети помеѓу зоните на наддавање кој се користи при спојување во тековниот ден;

7) „Централна договорна страна“ е субјектот или субјектите кои имаат задача да склучуваат договори со учесниците на пазарот, обновување на договорите што произлегуваат од постапките на спарување и организирање на трансферот на нето позиции што произлегуваат од распределбата на капацитетите кај други централни договорни страни или агентите за пренос;

8) „Спојување ден однапред“ е постапка на аукција каде што собраните нарачки се спаруваат и капацитетот помеѓу зоните на наддавање истовремено се распределува за различните зони на наддавање на пазарот ден однапред;

9) „Време на затворање на портата на ден-однапред пазарот“ е точно определено време до кое се прифаќаат нарачките на пазарот ден-однапред;

10) „Економски вишок од спојувањето ден однапред или во тековниот ден“ е збир на:

- вишок кој што го остварува испорачателот во текот на временски период во кој се врши спојувањето ден однапред или во тековниот ден,

- вишок кој што го остварува потрошувачот во текот на временски период во кој се врши спојувањето ден однапред или во тековниот ден,

- приходот од загушувањата и

- други сродни трошоци и придобивки коишто ја зголемуваат економската ефикасност во текот на временски период во кој се врши спојувањето ден однапред или во тековниот ден, вишокот на добавувачот и потрошувачот како разлика помеѓу прифатените налози и клириншката цена по единица на енергија, помножена со количината на енергија наведена во налозите;

11) „Спојување во тековниот ден“ е континуиран процес каде што собраните нарачки се спаруваат и преносниот капацитет помеѓу зоните на наддавање истовремено се распределува за различни зони на наддавање на пазарот во текот на денот;

12) „Време на отворање на портата помеѓу зоните во тековниот ден“ е точно определено време кога преносниот капацитет помеѓу зоните на наддавање се ослободува за распределба во определена временска единица на пазарот и за определена граница помеѓу зоните на наддавање;

13) „Време на затворање на портата помеѓу зоните во тековниот ден“ е точно определено време кога распределбата на преносниот капацитет помеѓу зоните на наддавање повеќе не е дозволена за одредена пазарна временска единица;

14) „Функција оператор за спојување на пазар“ е спарување на нарачките од пазарот ден однапред и во тековниот ден за различни зони на наддавање и истовремено распределување на преносниот капацитет помеѓу зоните на наддавање;

15) „Спарување“ е начин на тргување каде што налозите за продажба се доделуваат на соодветни налози за купување на електрична енергија заради обезбедување на максимизирањето на економскиот вишок во спојувањето ден однапред или во тековниот ден;

16) „Пресметка на капацитет на база на нето преносен капацитет (НПЦ)“ е метод на пресметка на преносниот капацитет заснован на начелото на однапред проценка и дефинирање на максималната размена на енергија помеѓу соседните зони на наддавање;

17) „Нарачка“ е понуда да се купи или продаде електрична енергија или капацитет од страна на учесник на пазарот според определени услови;

18) „Алгоритам за спојување на цените“ е алгоритам кој се користи во спојувањето ден однапред за истовремено спарување на налозите и распределба на преносниот капацитет помеѓу зоните на наддавање;

19) „Порамнување“ е комплетирање на трансакцијата или на обработката, со цел да се извршат обврските на учесниците преку трансфер на пари и/или хартии од вредност;

20) „Агент за испорака“ е субјект којшто има задача да пренесува нето позиции помеѓу различни централни договорни страни.

Начин на вршење на работите на номиниран оператор

Член 4

(1) Номинираниот оператор, во соработка со операторот на електропреносниот систем, го спроведува единственото спојување на пазарите на електрична енергија ден однапред или во тековниот ден преку примање на налози од учесниците на пазарот и спарување и доделување на тие налози во согласност со резултатите од спојувањето ден однапред и во тековниот ден, објавувањето на цените и финансиското порамнување, како и плаќањата по договорите коишто произлегуваат од тргувањето, во согласност со важечките спогодби и прописите коишто се задолжителни за учесниците на пазарот.

(2) Во однос на единственото спојување на пазарите на електрична енергија ден однапред или во тековниот ден, номинираниот оператор:

1) Ги врши работите на оператор на пазарно спојување во соработка со номинираните оператори на пазарите на електрична енергија во регионот;

2) Ги спроведува барањата за единствено спојување ден однапред или во тековниот ден, барањата за вршење на работите на оператор на пазарно спојување и за алгоритмите за ценовно поврзување на пазарот и за управувањето со континуираното тргување, како и сите прашања поврзани со функционирањето на спојувањето на пазарот на електрична енергија;

3) Ги применува највисоките и најниските цени утврдени на регионално ниво усогласени со највисоките и најниските цени на внатрешниот пазар на електрична енергија на Европската Унија;

4) Обезбедува анонимност и споделување на добиените информации за налозите коишто се потребни за вршење на работите на оператор на пазарно спојување на пазарот ден однапред и во тековниот ден;

5) Ги оценува резултатите коишто се добиени при пазарното спојување и алоцира налози врз основа на тие резултати, ги потврдува како конечни резултатите коишто се сметаат дека се исправни, доставува известување за тие резултати до сите оператори на електропреносните системи, изведувачи на координираната пресметка на капацитети и номинирани оператори на пазарите на електрична енергија во зоната на наддавање, како и презема одговорност за тие резултати;

6) Ги известува без одлагање учесниците на пазарот за резултатите од нивните налози;

7) Дејствува како централна пресметковна страна за финансиско порамнување и плаќање во размената на електрична енергија која е резултат на единственото спојување ден однапред и во тековниот ден, во согласност со соодветните методологии кои што се применуваат на внатрешниот пазар на електрична енергија во Европската Унија;

8) Доставува до Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Регулаторна комисија за енергетика) и до операторот на електропреносниот систем информации за настанатите и предвидените трошоци во врска со единственото спојување ден однапред и во тековниот ден, при што операторот на електропреносниот систем придонесува во надоместувањето на трошоците на номинираниот оператор за воспоставувањето, работењето и промените во работењето на спојувањето на пазарот ден однапред и на пазарот во тековниот ден;

9) Во соработка со операторот на електропреносниот систем, а по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, донесува правила за работа на пазарот ден однапред и во тековниот ден согласно Законот за енергетика и ги објавува на својата веб страница;

10) Секоја година, по претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, одлучува за износот на надоместоците за учество на организираниот пазар на електрична енергија согласно Законот за енергетика и ги објавува на својата веб страница, при што надоместоците за првата година во која е назначен номинираниот оператор се одобруваат и објавуваат пред отпочнување со работењето на номинираниот оператор и

11) Дејствува како агент за испорака.

(3) Ако не се пресметаат резултати од пазарното спојување од став (2) точка 5) од овој член, номинираниот оператор заедно со номинираните оператори на пазарите на електрична енергија и операторите на електропреносните системи во регионот воспоставува и применува резервни постапки за работа на организираниот пазар на електрична енергија во Република Северна Македонија или на регионалниот пазар на електрична енергија, со кои се обезбедува ефикасна, транспарентна и недискриминаторна распределба на преносните капацитети.

Начин на вршење на работите на оператор на пазарното спојување

Член 5

(1) При вршење на работите на оператор на пазарното спојување ден однапред и во тековниот ден, номинираниот оператор:

1) Ги применува алгоритмите, системите и постапките за спојувањето на пазарите ден однапред и во тековниот ден кои што се применуваат во рамки на внатрешниот пазар на електрична енергија во Европската Унија;

2) Ги обработува влезните податоци за распределба на капацитетите за пренос, вклучително и ограничувањата за нивната распределба помеѓу зоните на наддавање обезбедени во процесот на координирана пресметка на капацитетот која што ја врши операторот на електропреносниот систем, или од тело за координирана пресметка на

капацитетите кое што ја врши пресметката во име на операторите на електропреносните системи во зоната на наддавање и ги доставува до засегнатите номинираните оператори не подоцна од еден час пред затворањето на пазарот ден однапред или не подоцна од 15 минути пред отворањето на тргувањето на пазарот во тековниот ден помеѓу зоните на наддавање;

3) Оперира со алгоритмите за спојување на цени и за пазарно спојување при континуирано тргување коишто се применуваат во рамки на внатрешниот пазар на електрична енергија во Европската Унија;

4) Ја потврдува точноста на резултатите од спојувањето ден однапред и во тековниот ден и доставување на резултатите до засегнатите номинирани оператори и оператори на електропреносните системи.

(2) Ако спојувањето на пазарот помеѓу две или повеќе зони на наддавање не вклучува земја членка на Европската Унија, Регулаторната комисија за енергетика овозможува преку соработка со операторот на електропреносниот систем и номинираните оператори од зоната на наддавање, номинираниот оператор да обезбеди примена на алгоритми, системи и постапки за спојувањето на пазарите ден однапред коишто се усогласени со соодветните алгоритми, системи и постапки на внатрешниот пазар на електрична енергија во Европската Унија со целосно почитување на карактеристиките на секоја зона на наддавање.

(3) Во вршењето на работите на оператор на пазарно спојување, номинираниот оператор соработува со номинираните оператори на пазарите на електрична енергија во регионот во создавањето, како и ефикасното и сигурното спроведување и функционирање на спојувањето ден однапред и во тековниот ден, засновано на начелото на недискриминација и обезбедува дека во вршењето на работите на оператор на пазарно спојување нема за себе или за друг учесник на пазарот да создава неоправдани економски предности преку злоупотреба на доверливите информации со цел да се овозможи пазарна предност или зголемување на економската добивка.

Соработка на номинираниот оператор со операторот на електропреносниот систем во спојувањето на пазарите ден однапред и во текот на денот

Член 6

Во вршењето на работите на спојување на пазарите ден однапред и во текот на денот, номинираниот оператор соработува со операторот на електропреносниот систем со што овозможува операторот на електропреносниот систем да:

1) Соработува со операторите на електропреносните системи од Договорните страни на Енергетската заедница и/или од држави – членки на Европската Унија заради обезбедување на функционирањето на алгоритмите за спојување на цени и за пазарно спојување при континуирано тргување во однос на распределбата на капацитетите за пренос, со примена на правилата што се применуваат на внатрешниот пазар на електрична енергија на Европската Унија;

2) Дава придонес во заедничкото потврдување на соодветните алгоритми за спојување на цени и за пазарно спојување при континуирано тргување во согласност со правилата што се применуваат на внатрешниот пазар на електрична енергија на Европската Унија;

3) Обезбедува пресметка на капацитетот заснована на нето преносниот капацитет која се врши два дена пред денот на испораката (D-2) во координација со операторите на електропреносните системи во зоната на наддавање со цел да се обезбеди поддршка на спојувањето на пазарите;

4) Обезбедува пресметување, потврдување со останатите оператори на електропреносните системи и доставување на резултатите од распределбата, вклучително и ограничувањата за распределбата на преносниот капацитет помеѓу зоните на наддавање до засегнатите номинирани оператори не подоцна од еден час пред затворањето на пазарот ден однапред, а ако операторите на електропреносните системи не можат да ги обезбедат влезните податоци за распределбата да ги извести засегнатите номинирани оператори не подоцна од 30 минути пред затворањето на пазарот ден однапред;

5) Ги потврдува, ги почитува и ги спроведува резултатите од пресметките од спојувањето ден однапред во однос на потврдените капацитети за пренос помеѓу зоните на наддавање и ограничувањата за распределба на преносниот капацитет;

6) Воспоставува и спроведува координација со оператори на електропреносните системи во регионот, резервни постапки соодветни за распределба на преносните капацитети со кои се обезбедува ефикасна, транспарентна и недискриминаторна распределба на преносните капацитети во случај ако постапката за единствено спојување на пазарот ден однапред нема пресметани резултати за распределбата на преносните капацитети;

7) Предлага време на отворање и време на затворање на спојувањето во тековниот ден помеѓу зоните на наддавање врз основа на усогласување со останатите оператори на електропреносните системи и во согласност со постапките што се применуваат во внатрешниот пазар на електрична енергија во Европската Унија;

8) Распределува приход од наплатата за загушувањата во согласност со методологијата за распределба на приходите од загушувањата донесена врз основа на заеднички предлог од сите оператори на електропреносните системи и

9) Дејствува како агент за испорака, ако е тоа договорено со номинираниот оператор.

Технички, кадровски и финансиски услови за вршење на работите на номиниран оператор

Член 7

(1) Носителот на лиценца за вршење на енергетска дејност организирање и управување со пазарот на електрична енергија, за назначување на номиниран оператор треба да исполнува технички, кадровски и финансиски услови.

(2) Номинираниот оператор треба да ги исполнува следните технички услови:

1) Да има обезбедено потребни средства за заедничко, координирано и усогласено спојување на пазарот ден однапред или во тековниот ден, информатичка технологија, техничката инфраструктура и оперативните постапки, или да обезбеди доказ дека е во состојба да ги направи овие средства достапни во период определен во одлуката за назначување на номиниран оператор, пред да отпочне со вршење на работите на номиниран оператор, преку:

- кориснички платформи и интерфејси, вклучувајќи и неопходна информатичка технологија (софтвер), техничка опрема (хардвер и инфраструктура), и/или склучени договори за ниво на испорачана услуга, вклучително и планови за постапување во непредвидени ситуации со цел да се обезбеди ефикасно, сигурно и стабилно функционирање на спојувањето ден однапред и во тековниот ден;

- склучени договори и оперативни аранжмани со номинираните оператори, операторот на електропреносниот систем и другите релевантни учесници на пазарот, како и планови за постапување во непредвидени или итни случаи, од кои може да се утврди како номинираниот оператор ќе ги спроведува своите обврски, особено во случај кога:

а) има повеќе од еден номиниран оператор кој дејствува во зоната на наддавање и
б) настануваат непредвидени околности кои дозволуваат нови оператори на електропреносни системи и номинирани оператори да настапуваат во рамки на тие договори и оперативни аранжмани.

2) Да им обезбеди на учесниците на пазарот непречен пристап до информации во врска со спроведувањето на обврските на номинираниот оператор, во согласност со член 4 од оваа уредба преку усвоени методологии, правила и постапки коишто овозможуваат подеднакви услови за пристап за сите учесници на пазарот;

3) Да обезбеди недискриминаторен третман на сите учесници на пазарот ден однапред и во тековниот ден преку спроведување на постапки со кои обезбедува дека може да ги третира и ќе ги третира сите учесници пазарот ден однапред и во тековниот ден на еднаков и недискриминаторски начин, вклучително и постапки со коишто обезбедува дека новите учесници, за учество на пазарот ден однапред и во тековниот ден склучуваат исти договори коишто се применуваат на постојните учесници;

4) Да воспостави и применува соодветни постапки за следење на пазарот ден однапред и во тековниот ден и да применува програма за обука за следење кои треба да овозможат идентификација и на начин на пријавување на сите настани, однесувања и состојби коишто влијаат на одржувањето на интегритетот на пазарот, како и на начелата за транспарентност и недискриминација;

5) Да има склучено договори со операторот на електропреносниот систем и со учесниците на пазарот ден однапред и во тековниот ден со кои се уредуваат транспарентноста и доверливоста и

6) Да воспостави потребни технички системи за комуникација, како и постапки и/или договори за обезбедување координација со операторот на електропреносниот систем.

(3) Номинираниот оператор треба да располага со следниот кадар:

1) Најмалку десет вработени лица од областите електротехника, машинство или економија на работни места поврзани со пазарно планирање, пазарни операции и тарифи и пресметки на пазарни операции, како и управување со организиран пазар на електрична енергија и

2) Најмалку едно вработено лице од областа на економијата и финансиите на работно место за финансиски прашања.

(4) Номинираниот оператор треба да ги исполнува следните финансиски услови:

1) Да обезбедува приходи од спојувањето на пазарот ден однапред и во тековниот ден;

2) Да не го користи приходот остварен врз основа на надоместоците за учество на пазарот ден однапред и во тековниот ден одобрени од Регулаторната комисија за енергетика за финансирање на активности за организирање и управување на ден однапред и пазар во текот на денот што ги врши на друг организиран пазар;

3) Да ги обезбеди потребните услуги во однос на финансиско порамнување и плаќање преку обезбедување на технички, оперативни и договорни аранжмани за пресметување и порамнување на размената на електричната енергија која што настанала од спојувањето ден однапред и во тековниот ден, како и да обезбеди доволно сопствен капитал или финансиско обезбедување за финансиското порамнување и пресметување на размената на електричната енергија која што настанала од спојувањето ден однапред и во тековниот ден;

4) Да има обезбедено финансиски средства и гаранции за обезбедување од изложеност на ризик при спроведување на своите активности како номиниран оператор и овозможување на ефикасно, сигурно и стабилно функционирање на спојувањето ден однапред и во тековниот ден и

5) Да води одвоено сметководство за вршење на работите на оператор на пазарно спојување од другите дејности со цел да спречи вкрстено субвенционирање за што изработува анализа на сите трошоци на номиниран оператор врз основа на која може да се утврди дека обезбедувањето на услугите на номиниран оператор е економично.

Исполнување на условите за назначување на номиниран оператор

Член 8

За вршење на работите на номиниран оператор, носителот на лиценца за вршење на енергетска дејност организирање и управување со пазарот на електрична енергија до Регулаторната комисија за енергетика доставува известување со соодветна документација за исполнетоста на условите од член 7 од оваа уредба и роковите за нивно исполнување.

Преодна одредба

Член 9

Оваа уредба престанува да важи со денот на пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

Завршна одредба

Член 10

Оваа уредба влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 45-7802/1
29 октомври 2019 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Северна Македонија,
д-р **Кочо Ангџев**, с.р.